

AXBOROT TEXNOLOGIYALARINING MAMLAKAT IQTISODIYOTIGA TA'SIRI

Toshkent davlat Sharqshunoslik

Universiteti 1-bosqich talabasi

Sobirova Nozima Rustam qizi

Ilmiy rahbar: Toshkent davlat Sharqshunoslik

universiteti Tashqi siyosat va xalqaro

iqtisodiy munosabatlari kafedrasi o'qituvchisi

Sultonova Aziza Baxtiyorovna

Annotatsiya: Ushbu maqolada zamonaviy makroiqtisodiy tizimlar rivojlanishida axborot texnologiyalarining muhim rolini va ularning milliy iqtisodiyotning tarkibiy transformatsiyasiga ta'sirini o'rganishga qaratilgan. Bundan tashqari, raqamli texnologiyalar iqtisodiy o'sish tezligini oshirishda, ishlab chiqarish xarajatlarini boshqarishda va mehnat unumdorligini yaxshilashda muhim rol o'ynaydi. Bu masala ilmiy jihatdan batafsil tahlil qilingan.

O'zbekiston Respublikasining "Raqamli O'zbekiston- 2030" strategiyasi doirasida davom etayotgan islohotlar, IT-Parklarning eksport imkoniyatlarini oshirishdagi roli va davlat boshqaruvida raqamli vositalarning qo'llanilishi natijasida erishilgan iqtisodiy natijalar. Shuningdek, tadqiqotda kiberxavfsizlik muammolari, raqamli tafovutlarni bartaraf etish usullari va inson kapitalini rivojlantirishning iqtisodiy barqarorlikka ta'siri batafsil ko'rib chiqilgan. Maqolaning yakunida milliy iqtisodiyotning raqamli transformatsiya jarayonlarini tezlashtirishga doir ilmiy asoslangan taklif va maslahatlar keltirilgan.

Kalit so'zlar: Raqamli iqtisodiyot, axborot texnologiyalari, YIM dinamikasi, makroiqtisodiy samaradorlik, innovatsion infratuzilma, IT-Park, tranzaksion xarajatlar, mehnat unumdorligi, raqamli transformatsiya.

Аннотация: Цель данной статьи — изучить важную роль информационных технологий в развитии современных макроэкономических систем и их влияние на структурную трансформацию национальной экономики. Кроме того, цифровые технологии играют важную роль в повышении темпов экономического роста, управлении производственными издержками и повышении производительности труда. Данный вопрос подробно научно анализируется. Рассматриваются текущие реформы в рамках стратегии «Цифровой Узбекистан-2030» Республики Узбекистан, роль IT-парков в расширении экспортных возможностей и экономические результаты, достигнутые благодаря использованию цифровых инструментов в государственном управлении. Также подробно изучаются проблемы

кибербезопасности, методы устранения цифрового неравенства и влияние развития человеческого капитала на экономическую стабильность. В заключение статьи представлены научно обоснованные предложения и рекомендации по ускорению процессов цифровой трансформации национальной экономики.

Ключевые слова: цифровая экономика, информационные технологии, динамика ВВП, макроэкономическая эффективность, инновационная инфраструктура, ИТ-парк, транзакционные издержки, производительность труда, цифровая трансформация.

Abstract: This article aims to study the important role of information technologies in the development of modern macroeconomic systems and their impact on the structural transformation of the national economy. In addition, digital technologies play an important role in increasing the rate of economic growth, managing production costs and improving labor productivity. This issue is scientifically analyzed in detail. The ongoing reforms within the framework of the "Digital Uzbekistan-2030" strategy of the Republic of Uzbekistan, the role of IT-Parks in increasing export opportunities and the economic results achieved as a result of the use of digital tools in public administration. The study also examines in detail the problems of cybersecurity, methods for eliminating digital divides and the impact of human capital development on economic stability. At the end of the article, scientifically based proposals and recommendations are presented to accelerate the processes of digital transformation of the national economy.

Keywords: Digital economy, information technologies, GDP dynamics, macroeconomic efficiency, innovative infrastructure, IT Park, transaction costs, labor productivity, digital transformation.

KIRISH

Insoniyat taraqqiyotining hozirgi davri iqtisodiy aloqalarning virtual muhitga o'tishi va moddiy resurslardan ko'ra intellektual imkoniyatlarning afzallik kasb etishi bilan ajralib turadi. Hozirgi kunda axborot texnologiyalari aloqa vositasi sifatidagina emas, balki davlatlarning global raqobatbardoshligini belgilovchi muhim resurs va iqtisodiy o'sishning asosiy omiliga aylangan.

O'zbekiston iqtisodiyotini zamonaviylashtirish jarayonida raqamli texnologiyalarni har bir sohada joriy etish, ishlab chiqarish samaradorligini oshirishga, tranzaksion xarajatlarni kamaytirishga va "yashirin iqtisod" ko'rsatkichlarini yaxshilashga yordam beradi. Raqamli transformatsiya jarayonlari iqtisodiy shaffoflikni oshirish bilan birga, milliy iqtisodiyotning tarkibiy jihatdan yangilanishini ham ta'minlaydi. Ushbu maqolada axborot texnologiyalarining mamlakat iqtisodiy

rivojlanishiga ta'sir qilish mexanizmlari, ushbu sektordagi yangi tendentsiyalar va raqamli iqtisodiyotni shakllantirishning asosiy jihatlari muhokama qilinadi.

ASOSIY QISM

Axborot texnologiyalarining davlat iqtisodiyotiga ta'sirini o'rganishda, avvalo, ularning makroiqtisodiy ko'rsatkichlarga bo'lgan kuchli ta'siriga e'tibor berish kerak. Zamonaviy iqtisodiy nazariyalarga ko'ra, axborot va kommunikatsiya texnologiyalari ishlab chiqarish omillari o'rtasidagi aloqalarni yaxshilash orqali tranzaksiyon xarajatlarni sezilarli darajada kamaytiradi. Bu hol esa, o'z navbatida, xizmatlar va tovarlar tannarxining pasayishiga va bozor iqtisodiyotining raqobatbardoshligi jamiyatga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. O'zbekiston sharoitida raqamli transformatsiya jarayonlari so'nggi yillarda davlat siyosatining asosiy yo'nalishlaridan biriga aylandi. Bu borada "Raqamli O'zbekiston 2030" strategiyasi doirasida keng ko'lamli tadbirlar amalga oshirilmoqda. Shuningdek, IT-Parklar ish faoliyati orqali dasturiy ta'minot va autsorsing xizmatlari eksportining ortishi milliy valyutaning barqarorligini saqlashda hamda tashqi savdo balansini yaxshilashda muhim rol o'ynamoqda.

Axborot texnologiyalari iqtisodiyotda faqatgina texnik infratuzilma bilan cheklanmay, balki mehnat unumdorligini oshiruvchi asosiy omil sifatida ham muhim ahamiyatga ega. Avtomatlashtirilgan boshqaruv tizimlari, bulutli texnologiyalar va sun'iy intellekt algoritmlari inson tufayli yuzaga keladigan xatoliklarni kamaytirishga yordam beradi va resurslardan eng yuqori samaradorlik bilan foydalanishni ta'minlaydi. Shu bilan birga, Bank va moliya sektorining raqamlashuvi moliyaviy oqimlar ustidan nazoratni kuchaytiradi. Bu iqtisodiyotda shaffoflikni ta'minlash, korrupsiyani kamaytirish va soliq bazasini real vaqt rejimida kengaytirishga yordam beradi. E-tijorat va raqamli marketing tizimlarining taraqqiyoti kichik va o'rta biznes subyektlariga yangi global bozorlarga chiqish imkoniyatini taqdim etdi. Bu esa mamlakatning umumiy eksport salohiyatini diversifikatsiya qilishga yordam bermoqda. Biroq, bu ijobiy tendensiyalar bilan birga, kiberxavfsizlikni ta'minlash, ma'lumotlarni maxfiylikni saqlash va aholi raqamli savodxonligini oshirish kabi masalalar iqtisodiy barqarorlikning muhim qismi sifatida dolzarb bo'lib qolmoqda.

Kelajakda iqtisodiyotning "aqlli" tarmoqlarini rivojlantirish maqsadida inson kapitaliga investitsiya qilish zarur. Bu, ayniqsa, yosh mutaxassislarni yuqori texnologiyali sohalarga jalb etishni talab qiladi. Raqamli infratuzilmani hududlar bo'yicha teng taqsimlash va chekka tumanlarda internet xizmatlarini sifatini oshirish, raqamli tafovutni tugatish orqali milliy iqtisodiyotning barqaror va inklyuziv o'sishini ta'minlovchi muhim yo'nalish hisoblanadi. Umuman olganda, axborot texnologiyalari hozirgi kunda iqtisodiyotning barcha sohalarini yagona raqamli zanjirga birlashtirib, ularning samaradorligini yangi sifat darajasiga ko'tarish uchun zarur bo'lgan ekotizim hisoblanadi.

Xulosa

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, axborot texnologiyalari iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishning asosiy omili hisoblanadi. O'zbekistonning jahon bozorida mavqeini ko'tarish uchun raqamli iqtisodiyot ulushini muttasil oshirish, mahalliy dasturiy mahsulotlarni qo'llab-quvvatlash, ishlab chiqarishga aqlli texnologiyalarni integratsiya qilish lozim. Bu nafaqat iqtisodiy samaradorlikni oshirish, balki aholi turmush darajasini yangi bosqichga ko'tarish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni. "Raqamli O'zbekiston — 2030" strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida". (PF-6079-son, 2020-yil 5-oktyabr).

2. Mirziyoyev Sh.M. "Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi". – Toshkent: "O'zbekiston" nashriyoti, 2022. – 416 b.

3. Gulyamov S.S. va boshqalar. "Raqamli iqtisodiyotda blokcheyn texnologiyalari". O'quv qo'llanma. – Toshkent: TMI, 2019.

4. Schwab K. "The Fourth Industrial Revolution" (To'rtinchi sanoat inqilobi). – World Economic Forum, 2016.

5. O'zbekiston Respublikasi Raqamli texnologiyalar vazirligi. "AKT sohasini rivojlantirish bo'yicha yillik hisoboti – 2024/2025". – Toshkent, 2025.

6. Castells M. "The Information Age: Economy, Society and Culture". – Oxford: Blackwell, 2010.

7. Stat.uz - O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligining rasmiy sayti ma'lumotlari (Raqamli iqtisodiyot bo'limi).